

**Ткаченко Сергій,**  
здобувач вищої освіти,  
Національна академія Національної гвардії України

*Науковий керівник: Харченко Світлана, кандидат психологічних наук, доцент,  
старший викладач кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету,  
Національна академія Національної гвардії України*

## **ВПЛИВ БОЙОВОГО ДОСВІДУ НА ПСИХОЛОГІЧНУ ГОТОВНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ ДО ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ**

У сучасних умовах психологічна готовність військовослужбовця виступає одним із ключових чинників ефективності виконання службово-бойових завдань. Вона визначає здатність особистості діяти в умовах невизначеності, високого ризику та інтенсивного стресового впливу, зберігаючи самоконтроль, працездатність і здатність до прийняття рішень. Практика діяльності підрозділів Національної гвардії України свідчить, що саме психологічна готовність часто є тим «невидимим ресурсом», який або підсилює боєздатність підрозділу, або стає її обмежувальним чинником.

З метою дослідження рівня психологічної готовності військовослужбовців НГУ проведено емпіричне дослідження, в якому взяли участь 50 військовослужбовців: 25 осіб із бойовим досвідом та 25 осіб без бойового досвіду. Дослідження було спрямоване на комплексне вивчення адаптаційного потенціалу, нервово-психічної стійкості, стійкості до бойового стресу та особливостей подолання стресових ситуацій.

Для реалізації поставленої мети застосовано психодіагностичний інструментарій, що включав методику «Адаптивність-200 (БОУ-200)», яка дозволяє оцінити рівень адаптації, поведінкової регуляції, комунікативного потенціалу та морально-етичної нормативності, а також опитувальник СОРЕ для визначення домінуючих копінг-стратегій.

Результати тестування показали, що в більшості військовослужбовців сформований достатній або високий рівень психологічної готовності. Зокрема, серед військовослужбовців з бойовим досвідом високий рівень стійкості до бойового стресу виявлено в 16 осіб (64%), достатній – у 9 осіб (36%), випадків низького рівня не зафіксовано. У групі без бойового досвіду високий рівень зафіксовано в 11 осіб (44%), достатній – у 13 осіб (52%), низький – у 1 особи (4%). Водночас високий рівень нервово-психічної стійкості виявлено в 60% військовослужбовців з бойовим досвідом проти 48% у групі без бойового досвіду. Аналіз копінг-стратегій показав, що в групі з бойовим досвідом частіше домінують стратегії уникання, які в межах дослідження визначено як «функціональне уникання» (близько 40 % випадків), тоді як у групі без бойового досвіду переважають конструктивні стратегії подолання стресу (планування, активне подолання) – понад 60% випадків.

Результати тестування засвідчили, що в більшості військовослужбовців сформований достатній або високий рівень психологічної готовності.

Військовослужбовці з бойовим досвідом демонструють вищі показники стійкості до бойового стресу та нервово-психічної стійкості, що свідчить про їх адаптацію до екстремальних умов діяльності. Водночас у цієї групи частіше спостерігається використання копінг-стратегій унікального типу, які в межах дослідження визначено як «функціональне уникання», що може бути пов'язано з накопиченим досвідом переживання бойового стресу. У військовослужбовців без бойового досвіду переважають конструктивні стратегії подолання стресу, однак їх психологічна готовність є менш стабільною та більш залежною від зовнішніх умов діяльності.

На особливу увагу заслуговує запропонований у межах магістерського дослідження підхід до розуміння психологічної готовності як системи «психологічного ресурсу бою».

Отже, психологічна готовність розглядається не як статичний стан, а як динамічний баланс трьох взаємопов'язаних компонентів: стійкості (здатність витримувати стрес і небезпеку), регуляції (здатність контролювати емоції та поведінку) та смислової орієнтації (усвідомлення мети діяльності та внутрішньої мотивації). Порухення цього балансу призводить або до зниження ефективності діяльності, або до формування прихованих психологічних ризиків, що можуть проявлятися у вигляді дезадаптивних форм поведінки.

У ході дослідження також виявлено ефект, який можна визначити як «подвійна дія бойового досвіду»: з одного боку, він підвищує рівень стресостійкості та адаптаційних можливостей, а з іншого – сприяє формуванню специфічних механізмів психологічного захисту, що не завжди є адаптивними у довгостроковій перспективі. Це вказує на необхідність не лише формування стійкості, але й розвитку навичок психологічного відновлення.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що психологічна готовність військовослужбовців НГУ є складним багаторівневим утворенням, яке формується під впливом бойового досвіду та соціально-психологічних чинників.

Отримані результати обґрунтовують доцільність впровадження авторської програми розвитку психологічної готовності, спрямованої на оптимізацію копінг-стратегій, підвищення стресостійкості та збереження психічних ресурсів особового складу в умовах тривалого бойового навантаження.